

אין הר גבוה מדי

מערך שיעור לאורו של סרן רותם לוי ז"ל

כתיבת מערך השיעור: תמר זרמי - רשת אורט

רציונל

מערך השיעור שואף לחבר את התלמידים לדמותו וערכיו של סרן רותם לוי ז"ל, תוך שימוש במוטו שלו כציר מרכזי לבניית חוסן וזהות אישית. דרך היכרות עם פועלו כקצין ביחידת יהל"ם, התלמידים מוזמנים לתפוס את ה"הר" לא רק כפסגה פיזית, אלא כמטאפורה ליעדים אישיים, דילמות ערכיות ומטרות אידיאולוגיות הדורשות התמדה ונחישות. התהליך מאפשר לתלמידים לזהות את הכלים הנדרשים לטיפול האישי שלהם מתוך הבנה שההצלחה אינה נמדדת רק בתוצאה, אלא בדרך ובנכונות לא לסגת מול קשיים.

במישור המעשי והחברתי, השיעור מניע את התלמידים לתרגם את השאיפות ל"צעדי מעשה" ולקבלת אחריות לקראת שלב הבגרות והשירות הצבאי. המערך מדגיש כי מצוינות אישית, ברוחו של רותם, שלובה בנתינה לכלל ובמנהיגות בגובה העיניים. השיעור מסתיים ביצירת "רוג'ום" כיתתי – פעולה הממחישה כיצד כל אחד יכול לסמן דרך לאחרים ולהפוך את הפסגה האישית למשימה חברתית משותפת, תוך חיבור עמוק למורשתו של רותם ולמדינת ישראל.

מטרות

- התלמידים יזהו את הפסגות האישיות שלהם.
- התלמידים יבינו מה הם צריכים בשביל הפסגות שלהם.
- התלמידים יבחינו בין פסגות אישיות לפסגות למען הכלל.

מהלך השיעור

פתיחה – הפסגות שלי

חלק א': דמיון מודרך (5 דקות) הנחיה למורה: בקש מהתלמידים להניח ראש על השולחן או לעצום עיניים. כדאי לשים מוזיקת רקע שקטה ואינסטרומנטלית.

"עצמו עיניים. דמיינו שאתם ניצבים למרגלות הר גבוה. השביל שלפניכם תלול, האוויר קריר. אתם מתחילים לטפס. אתם מרגישים את השרירים עובדים, את הנשימה שהופכת כבדה יותר. בדרך יש אבנים קטנות שמחליקות, אולי רוח חזקה שקצת מקשה על ההתקדמות, אבל אתם ממשיכים. עכשיו, דמיינו שאתם מגיעים למעלה. הצעד האחרון... ואתם על הפסגה. הנוף נפתח לפניכם בבת אחת. הכל נראה קטן מלמעלה. תרגישו את תחושת ההישג שמציפה אתכם – הסיפוק הזה של 'עשיתי את זה'. האוויר בפסגה אחר, נקי יותר. תנשמו את הרגע הזה של ההצלחה."

חלק ב': משימת ה"הרים" שלי (7 דקות) הנחיה למורה: חלק לכל תלמיד שני דפי גזירה בצורת הר (או בקש מהם לצייר שני הרים במחברת).

"פתחו עיניים. על השולחן שלכם יש שני הרים."

1. ההר שעברתי: על ההר הראשון, כתבו פסגה אחת שכבר כבשתם בחיים שלכם. משהו שהיה לכם קשה, שהתאמצתם עבורו, והצלחתם. זו יכולה להיות הצלחה בלימודים, אתגר חברתי, תחביב שהשתפרתם בו או תכונה שסיגלתם.
 2. ההר הבא שלי: על ההר השני, כתבו את הפסגה הקרובה שאליה אתם שואפים עכשיו. מהו היעד שאתם רוצים להשיג בחודשים הקרובים? מהו הטיפוס הבא שלכם?"
- מעבר לדיון: "התחושה הזו שדמיינו עכשיו, והמטרות שכתבתם על הדפים, הן המנוע של השיעור שלנו היום. סרן רותם לוי ז"ל חי בתחושה ש'אין הר גבוה מדי'. בואו ננסה להבין דרך הדמות שלו, איך הופכים את הטיפוס הזה לדרך חיים."

טבעת הרגש - סיפורו של רותם: "מי שסימן את הפסגה" (12 דקות)

- א. היכרות מעמיקה עם רותם. הנחיה למורה: מומלץ להקרין תמונה של רותם מחייך או תמונה שלו בטיול/בצבא כדי לייצר חיבור ויזואלי.
- סרן רותם לוי ז"ל (1999–2023) לא היה רק "קצין ביהל"ם". הוא היה בחור שאהב את החיים, אהב לטייל, והיה מחובר מאוד למשפחה שלו באלקנה.
- הילד שמעז: כבר כילד, רותם היה זה שלא פחד משיפועים תלולים. הוא תמיד חיפש את האתגר הבא.
 - השירות הצבאי: רותם התגייס ליחידת יהל"ם (יחידת הנדסה למשימות מיוחדות). הוא סיים מסלול מפרך, יצא לקצונה, ובתפקידו האחרון שימש כסגן מפקד פלוגה. הוא נפל בקרב בצפון רצועת עזה בטקס חנוכה, כשהוא מוביל את לוחמיו.
 - המוטו "אין הר גבוה מדי": המשפט הזה לא היה סיסמה עבורו. רותם האמין שאם אדם מסמן לעצמו מטרה, בונה תוכנית ועובד קשה – אין דבר שיכול לעצור אותו. הוא יישם זאת בכושר הגופני שלו, בלימודים, וביכולת שלו לסחוף אחריו פקודים גם ברגעים הקשים ביותר.
 - גובה העיניים: רותם היה ידוע כמי שמשלב בין דרישות גבוהות לבין חיוך ואנושיות. הוא לא היה "גיבור על" מרוחק, אלא אדם שהחליט שכל יום הוא הזדמנות לכבוש עוד רכס.
- ב. דיון: "בין ההר שלי להר של רותם" (7 דקות) הנחיה למורה: פתח את הדיון לכיתה. המטרה היא לגרום להם להרגיש שרותם הוא "אחד משלנו" שהחליט לקחת את הערכים שלו צעד אחד קדימה.
- שאלות מוצעות לדיון (בחר לפחות 5):
- רותם אמר "אין הר גבוה מדי". האם לדעתכם הוא התכוון רק להרים פיזיים, או שיש בביטוי הזה משמעות עמוקה יותר לחיים שלכם עכשיו (בגיל 17-18)?
 - מה בתיאור של רותם גורם לכם להרגיש שאולי יש לכם תכונה משותפת איתו? (למשל: עקשנות, חיוך ברגע קשה, אהבת הארץ).
 - אילו יכולתם לשבת עם רותם לכוס קפה ולשאול אותו שאלה אחת על ה"טיפוס" שלו בחיים – מה הייתם שואלים?
 - רותם היה סגן מפקד פלוגה. איך לדעתכם המוטו "אין הר גבוה מדי" השפיע על האופן שבו הוא הנהיג את החיילים שלו?

- לפעמים אנחנו מוותרים לעצמנו כי "ההר נראה גבוה מדי". איזה כלי או מחשבה רותם היה נותן לנו כדי לא לוותר בצעד הראשון?
- איזו תכונה מדמותו של רותם הייתם רוצים "לאמץ" לתרמיל הגב האישי שלכם לקראת הגיוס או החיים הבוגרים?
- סיכום ביניים: "רותם הראה לנו שהפסגה היא לא רק נקודה גיאוגרפית, אלא מצב תודעתי. עכשיו, כשאנחנו מכירים אותו קצת יותר, בואו נצלול פנימה לשאלה – מה באמת נדרש מאיתנו כדי לטפס?"

טבעת הערך והלימוד – על התמדה ונחישות (בהשראת הספר פרקי בנים מאת הרב שי פירון וג'קי שימל)

הגעה לפסגת ההר מייצגת עבורנו תהליך של סימון מטרה והשגתה על ידי התמדה ונחישות. למה לדעתכם דווקא ההר מסמן זאת?

בספר תהילים קכ"א נפתח המזמור במילים "שִׁיר לְמַעֲלוֹת, אֲשֶׁר עֲנִי אֶל הָהָרִים". מה יש בהר שמביא אותנו לשאת אליו עיינים? ההר מהווה אתגר אמיתי ואף מקור לכוח ולחוזק שלנו. במקרא אנחנו רואים לא פעם את ההר כסמל להתמדה ולחוזק ואף לקשר שלנו כעם עם אלוהיו, מסיפור עקדת יצחק (בהרי המוריה), דרך מתן תורה (בהר סיני) ועד בניית בית המקדש (בהר הבית בירושלים). נשיאת העיניים אל ההר בין אם לחפש עזרה, לשאוב כוחות או להגיע אל המטרה – פסגת ההר היא מטפורה שמאפשרת לנו גם לשאול על מקורות הכוח שלנו וגם מחזקת אותנו בהתמדה שלנו.

הטיפוס על ההר מבטא את הצורך להתמודד עם שאלות קיומיות. חיינו רצופים בדילמות, חלקן נדמות כהרים, אלה מול אלה. כשחכמים בקשו לתאר את דמותו של חכם חריף המתייחד בכושר ניתוח ופולפול בחרו לתארו כמי ש"עוקר הרים וטוחנם זה בזה" (סנהדרין, כד', א'). ביטוי לאנשים אשר לא נבהלים משאלות, מסתירות, מדילמות ערכיות. הם לא מתחמקים מעימותים רעיוניים. הם 'טוחנים' את ההרים, את הדילמות, עד שמתעצבת משנת חיים סדורה ובהירה. מתוך כך אנחנו מבינים שהמטרות הן לא תמיד פיזיות ומוחשיות, הן יכולות להיות גם מטרות רעיוניות, עקרונות ותפיסות אידיאולוגיות בחיינו.

דיון:

- לדעתכם, האם העוצמה של ההר נובעת מהגובה שלו, או דווקא מהמאמץ הנדרש כדי לכבוש אותו? איך זה משפיע על הדרך שבה אתם מסתכלים על קשיים בחייכם?
 - כמים השתמשו בביטוי "עוקר הרים וטוחנם זה בזה" לתיאור חריפות מחשבתית. האם קרה לכם פעם שהתמודדתם עם דילמה ערכית שנראתה לכם כמו הר? איך "טחנתם" אותה עד שהגעתם להחלטה?
 - רותם לוי היה לוחם ביחידה טכנולוגית ומבצעית מורכבת שדרשה הכרעות קשות. איך היכולת לא להיבהל מ"הרים" (קשיים) מעצבת את דמותו של אדם כבוגר וכמנהיג?
- פעילות קצרה: "מפת הדרכים לפסגה" (אישי)
- התלמידים חוזרים ל"הר הבא שלי" שכתבו בפתיחה. כל תלמיד צריך לכתוב שלושה "צעדי מעשה" – פעולות קטנות ומעשיות שהוא עושה השבוע כדי להפוך את הרצון (המטרה) לטיפוס לפסגה אמיתי. או פעילות: "עוקרים את המכשולים" (קבוצתי)

נחלק את הכיתה לקבוצות קטנות. כל קבוצה תקבל "הר" מנייר ובו כתובה דילמה או קושי שמאפיין תלמידי י"א-י"ב (למשל: עומס לימודי מטורף, פחד מהשירות הצבאי, חוסר ביטחון עצמי). הקבוצה צריכה להציע "תוכנית טיפוס": איך ברוחו של רותם (שילוב של הצטיינות וענווה) ניתן "לעקור" את ההר הזה – כלומר לפרק את הקושי הגדול לצעדים קטנים בני השגה.

דיון: מה ההבדל בין מישהו שרק "חולם" על הפסגה לבין מישהו שהוא "עוקר הרים" במובן המעשי?

טבעת הזהות

הנחיה למורה: זהו השלב שבו אנחנו מחברים את המוטו של רותם "אין הר גבוה מדי" ואת מושג "עוקר ההרים" הרעיוני – לתוך עולמם הפנימי של התלמידים. המטרה כאן היא להפוך את הערכים למצפן אישי לקראת הבגרות והשירות.

זהות: הטיפוס שלי – מחלום למציאות (10 דקות)

עד עכשיו דיברנו על רותם ועל המושג 'הר' במקורות. אבל טיפוס אמיתי דורש מאיתנו יותר מאשר רק לסמן מטרה; הוא דורש מאיתנו להבין מי אנחנו בתוך התהליך. רותם בחר בדרך של קצונה ביה"ל"ם – דרך שדרשה ממנו לוותר על נוחות, להתמודד עם דילמות של מנהיגות ולשלם מחירים. זהות נבנית לא רק מה'מה' (המטרה), אלא מה'איך' (הדרך והמחיר). כשאנחנו שואלים 'מה אני מוכן לעשות בשביל הפסגה', אנחנו בעצם שואלים – מי אני רוצה להיות?

פעילות: "חוזה הטיפוס האישי"

מתודה: עבודה אישית מונחית (דף עבודה קטן או כתיבה במחברת).

הנחיה לתלמידים: תסתכלו שוב על "ההר הבא" שכתבתם בתחילת השיעור. כדי שההר הזה לא יישאר רק פלקט על הקיר, אנחנו צריכים לחתום עם עצמנו על 'חוזה טיפוס'. ענו לעצמכם בכנות על השאלות הבאות:

- מחיר הכרטיס:** מהו הדבר האחד שאני מוכן לוותר עליו כדי להגיע לפסגה הזו? (למשל: שעות שינה, זמן מסך, הפחד ממה שיגידו, הנוחות שבחוסר עשייה).
- ציוד חסר:** איזו תכונה או יכולת אין לי כרגע, והייתי רוצה לסגל לעצמי כדי להצליח בטיפוס? (למשל: משמעת עצמית, היכולת לבקש עזרה, סבלנות).
- צומת דרכים (הדילמה):** דמיינו שהטיפוס שלכם להר מתנגש עם ערך אחר (למשל: הפסגה שלי דורשת המון זמן וזה בא על חשבון עזרה בבית או חברים). איך רותם, ששילב בין מצוינות אישית לנתינה לכלל, היה מציע לכם לנהוג?
- הקול שלי:** אם הייתם צריכים לתת שם ל"קול הפנימי" שלכם שדוחף אתכם למעלה כשקשה – איזה שם הייתם נותנים לו?

שאלות לסיכום הפעילות (דיון קצר במליאה):

- האם גיליתם ש"לוותר" על משהו זה בעצם חלק מההישג?
- איך המחשבה על "מה נדרש ממני" משנה את היחס שלכם למטרה – האם היא נראית רחוקה יותר, או דווקא ממשית יותר?
- רותם לא ויתר על אף משימה, אבל תמיד נשאר "בגובה העיניים". איך מצליחים לטפס גבוה בלי לאבד את הקשר עם מי שנמצא איתנו בדרך?

דגש למורה: בחלק זה חשוב לתת לתלמידים להרגיש שהם בונים את עמוד השדרה שלהם. השאלות מכוונות לכך שהגשמה עצמית היא לא "פינוק", אלא עבודה קשה שבונה זהות של אדם מאמין ופועל.

טבעת האחריות וקריאה לפעולה

- האם יש פסגות שהן לא רק אישיות?
- האם היחס אליהן הוא שונה?
- האם יש לנו פסגות להגיע אליהן כחברה? מה תפקידנו על מנת להגיע אליהן?

אחריות: מפסגה אישית לפסגה חברתית (8 דקות)

רותם לא טיפס לבד. כקצין ביהל"ם, הפסגות שלו היו תמיד חלק ממשימה גדולה יותר – הגנה על המדינה והובלת לוחמים. בטקסט שקראנו ראינו שההרים ביהדות (סיני, המוריה) הם המקומות שבהם היחיד פוגש את העם שלו. עכשיו נשאל: האם הפסגה שלי יכולה להפוך לפסגה של כולנו?

דיון מונחה (על בסיס שאלות המערך):

1. **האם יש פסגות שהן לא רק אישיות?** האם לדעתכם היחס אליהן שונה? (למשל: האם אני מתאמץ יותר כשאני רץ בשביל הציון שלי, או כשאני רץ עם אלונקה בשביל חבר?).
2. **פסגות חברתיות:** אילו "הרים" אתם מזהים בחברה הישראלית של היום שצריך לכבוש? (למשל: אחדות, עזרה לחלש, תיקון עוולות). מה התפקיד שלנו כנוער וכחברה כדי להגיע אליהן?

סיכום ותוצר פעולה: "ממשיכים בדרכו" (5 דקות)

כדי שהשיעור לא יישאר רק כמילים, נסיים בתוצר מעשי שמחבר את התלמידים לרותם ולמשפחתו דרך המעשים שלהם

הפעילות: אבני דרך לפסגה – הרוג'ום של רותם

הנחיה למורה: חלק לתלמידים אבנים קטנות (אבני נחל) או פתקים קשיחים בצבע אבן.

כאשר אנחנו מטפסים הר ואנחנו רוצים לסמן את הדרך לפסגה לעצמנו ולאלה שיביאו אחרינו, אנחנו מציבים רוג'ום בדרך למעלה.

כל תלמיד כותב על ה"אבן" שלו פעולה קטנה אחת שהוא לוקח מהשיעור, מדמותו של רותם או משהו שהוא הולך לעשות השבוע למען הכלל (החברים, המשפחה, הקהילה), ברוח הנחישות של רותם.

התלמידים יבנו יחד רוג'ומים מלאי מסרים ויצלמו תמונה שתועבר למשפחה של רותם.

נסיים את השיעור בשירו של נתן אלתרמן:
בהרים, בהרים זרח אורנו,
אנו נעפילה אל ההר,
האתמול נשאר מאחורינו
אך רבה הדרך למחר.

אם קשה היא הדרך ובוגדת,
אם גם לא אחד יפול חלל,
עד עולם נאהב אותך מולדת,
אנו לך בקרב ובעמל!

